

De bouw in Twente: Een sector van *hidden champions* die hun positie in de markt opgebouwd hebben met werkracht, moet worden omgevormd tot een sector die pro-actief inspeelt op de vragen die de maatschappij en de individuele klanten aan de bouw stellen.

1. **Twente heeft een sterke bouwsector** (Twente index). Er werken relatief meer mensen in de bouw dan in andere regio's het geval is. Het aandeel bouw in BRP en werkgelegenheid is relatief groot (Ec Inst Bouwnijverheid). Meer dan 23.000 mensen zijn in 2006 direct werkzaam in de bouw (bouwbedrijven, installatie). Wanneer indirecte banen worden meegenomen (ca 3.500) is **meer dan 10% van de werkgelegenheid in Twente bouwgebonden of bouwgericht** (bouwmaterialen, architecten, ingenieursbureaus, makelaars, adviseurs, facilitaire dienstverlening, woningbouwcorporaties, juristen, ambtenaren, onderwijs etc. etc).
2. Deze sterke positie van de Twentse bouw is geen zekere positie. **De huidige ontwikkelingen maken de Twentse bouw kwetsbaar.** De intro van nieuwe contractvormen zet de positie van middenbedrijven meer onder druk. In Nederland wordt de bouwsector meer bi-polair. Grootbedrijf wordt groter. Middenbedrijven worden overgenomen of verdwijnen. Aan de onderkant ontstaan meer ZZP-bedrijven (die nauwelijks innoveren).
3. "**nul-scenario**": De bedrijven in onze regio zijn vooral MKB en daardoor relatief kwetsbaar. Als MKB bedrijven worden overgenomen door het grootbedrijf, dan zal de raad van bestuur in andere regio's zetelen. Uit overwegingen van logistiek en efficiency ligt het dan voor de hand de banen over te hevelen naar andere regio's (dichter bij de markt). De raden van bestuur zullen R&D en innovatie dichtbij zich houden. **Het aantal banen in de Twente zal daarmee afnemen en ook de innovatiekracht zal verminderen.** Op dit moment "exporteert" de Twentse bouw ca 15-20% van de directe capaciteit naar andere regio's. Bij terugzakken naar landelijke gemiddeld zijn **tussen de 3000 en 4000 Twentse banen in de risicozone.**
4. Twente heeft een sterke concurrentiepositie omdat het goede toegewijde bouwvakkers met een sterke werkeethos "levert". De regio zal de sterke positie in de bouw niet kunnen handhaven op basis van die "capaciteit" alleen. **Het IPT-Bouw cluster heeft een programma uitgewerkt om die samenhangende structuur in de regionale bouwsector te brengen die nodig is om de werkgelegenheid en innovatiekracht in de regio te verzekeren en inhoudelijk op een hoger niveau te brengen.** Deze samenhangende structuur moet [a] de nog zelfstandige bedrijven minder kwetsbaar maken in de concurrentie met het grootbedrijf, en [b] de regionale vestigingen van het grootbedrijf een bedrijfsomgeving bieden waarmee specifieke hoogwaardige taken in Twente worden gevestigd.
5. In Twente zijn relatief veel leerlingen en studenten in opleiding met een oriëntatie op bouw (ROC 450, Saxion 1500, UT 500). In Nederland zijn 3 TU's. Voor de GWW zijn daarvan alleen TUD en UT relevant. TUD is sterk op harde techniek en watermanagement. De UT is sterk op het terrein van processen en in de bouw. De ROC geniet met haar opleidingen voor de bouw landelijk aanzien qua inhoud, wervingskracht en vakmanschap. Saxion biedt een breed pallet van aansluitende opleidingen in het segment bouw en heeft met het lectoraat "vernieuwend ondernemen in de bouw" landelijke erkenning. De kennisinstellingen werken samen en streven versterking van samenwerking, aansluiting onderling, aansluiting met praktijk en toegankelijkheid. **Op het aspect kennisinstellingen heeft Twentse bouw een unieke uitgangspositie t.o.v. andere regio's.**
6. Het streven van het IPT-Bouw is voor Twente een **voorloperpositie te verwerven op het gebied van productontwikkeling, innovatie, adoptie van nieuwe technologieën en werkwijzen, en (inter)nationaal faam te verwerven als regio voor vernieuwing en ondernemerschap in de bouw** (vooruitstrevend, vernieuwend en dynamisch). Twentse ondernemingen in de bouw kunnen beter dan anderen pro-actief inspelen op de veranderingen in de marktstructuur, hebben meer oog voor de behoeften van markt en klant, en weten daar – individueel en als cluster – sneller commercieel voordeel mee te boeken. Ze verbeteren daarmee hun concurrentiepositie, en verzekeren de vitaliteit van een belangrijk segment in onze regionale economie. Het IPT-Bouw programma streeft naar vorming van een cluster (a la Micheal Porter). **Concurrentiekracht wordt opgebouwd de samenwerking van bedrijven en instellingen die ontwikkelen en produceren in elkaars geografische nabijheid.**
7. Het IPT Bouw programma voorkomt niet alleen werkgelegenheidsverlies, maar zal naar verwachting zelfs werkgelegenheid creëren. **Waarom is meer aandacht voor bouw juist in Twente gerechtvaardigd?**
 - [1] De Twentse bouw **start vanuit goede concurrentiepositie.**
 - [2] De **bedrijven** in de regio **delen de visie, voelen de urgentie en geven commitment** aan het programma.

- [3] Clustervorming vraagt van de organisaties samenwerking, onderling vertrouwen en wederkerigheid. Die waarden passen bij uitstek bij de **Twentse cultuur**.
- [4] **De nieuwe marktomstandigheden** dwingen de bouwbedrijven tot meer aandacht en arbeidsplaatsen voor innovatie, product- en technologieontwikkeling. Dit vraagt om hoger opgeleid personeel.
- [5] Twente is **uniek** tav het **samenstel en reputatie van op bouw georiënteerde kennisinstellingen**. Deze kunnen alle niveaus in de sector bedienen met uitstroom, opleiding en onderzoek.
- [6] Er is/wordt **geen vergelijkbaar initiatief** – als IPT Bouw programma – **in andere regio's** genomen.
- [7] De komende jaren wordt schaarste op de **arbeidsmarkt** als een groot knelpunt gezien. Naarmate de Twentse bouw de reputatie van vooruitstrevend, vernieuwend en dynamisch vestigt, wordt ook de **wervingskracht van de bedrijven** op de vacaturemarkt sterker.

Vanuit dat oogpunt is een banengroei van 2-4 procent reëel voorstelbaar. In Twente zou dat neerkomen op **groei van 500-1000 hoogwaardige arbeidsplaatsen**.

8. **Aldus:** In Twente zijn meer dan 25.000 arbeidsplaatsen gericht op de bouw. Dat zijn 3000-4000 arbeidsplaatsen meer dan volgens landelijke gemiddelden verwacht mag worden. Door de veranderende marktomstandigheden zijn die bovenregionale banen in gevaar. Met de investering van het IPT Bouwprogramma zou dat verlies van 3000-4000 banen kunnen beperken, en in het meest positieve scenario worden 500-1000 meer hoogwaardige banen gecreëerd.
9. De geschetste situatie voor Twente speelt voor geheel Overijssel. In Overijssel zijn ca. 80.000 banen direct gerelateerd aan de bouw, en indirect nog ca. 10.000). Het percentage bouw in de werkgelegenheid is niet zo extreem als in Twente, maar is toch van alle provincies het hoogste (t.o.v. landelijk gemiddelde). Trekken we de berekeningen door naar de provincie dan zijn voor Overijssel naar schatting 6000-8000 banen in de risico zone.
10. Volgens Regieraad Bouw en PSiBouw worden Bouwondernemingen in de nieuwe marktverhoudingen gedwongen te veranderen naar: *Kennisbedrijven die meer naar de klant luisteren, meer proactief in de markt opereren, meer producten en technologieën ontwikkelen, meer samenwerken in ketens en betere uitwisseling met kennisinstellingen onderhouden*. Het IPT cluster bouw programma is uitgewerkt naar zich op werkplaatsen die qua thematiek direct inspelen op factoren/competenties die voor concurrentiekracht doorslaggevend zullen zijn in de nieuwe marktomstandigheden voor de bouw (zie programma zoals ingediend IPT sept 2006).
11. Over vijf jaar: Het IPT-Bouw programma heeft over vijf jaar als **effecten/resultaten**:
 - [1] De op bouw georiënteerde ondernemingen en instellingen in Twente functioneren als cluster en hebben een duurzaam verdedigbare robuuste concurrentiepositie. Twente is qua bouw een exporterende regio en het cluster van Twentse bedrijven hebben een sterke reputatie als vooruitstrevend, vernieuwend en dynamiek. De bovenregionale werkgelegenheid is behouden en het opleidingsniveau in de sector is boven het landelijke gemiddelde.
 - [2] De Twentse bouwgerichte ondernemingen hebben meer "bruggen" geslagen dan concurrenten in het land. Deze "bruggen" zijn [a] onderling, [b] in de keten, [c] met de kennisinstellingen, [d] met andere vooruitstrevende sectoren, en [e] over de grens. De kennisinstellingen bieden de sector doorlopende leerwegen voor initieel en post initieel onderwijs. Mbt tot alumni, onderwijs en onderzoek richting bouw worden de kennisinstellingen gezien als innovatief en kwalitatief hoogwaardig.
 - [3] Een erkend regionaal kenniscentrum dat de clusterwerking in Twentse bouw versterkt, waarbij zo'n 100 aangesloten bedrijven 0,15% van hun omzet in als "contributie" inbrengen. Daarvan is éénderde in cash, en tweederde in kind. Daarboven op kunnen ze onderling en met de kennisinstellingen investeren en deelnemen in werkplaatsen en projecten. Het kenniscentrum is het schakelpunt tussen kennisinstellingen en bedrijven m.b.t. stages, afstuderen, projecten, opleidingen en onderzoek.
12. **De vraag van het IPT cluster Bouw:**
 - [1] 2006-2011: Voor de uitvoering van het in september ingediende programma 15 miljoen euro subsidie. Aan matching zal het cluster van ondernemingen en instellingen een zelfde bedrag bij elkaar brengen.
 - [2] **2007:** Het cluster Bouw wil in 2007 het programma verder uitwerken, de genoemde werkplaatsen opstarten, de samenwerking met andere clusters vorm geven, 6 projecten starten, 30 nieuwe deelnemers werven. De totaal begrote inspanning in het kader van het IPT-bouw programma bedraagt over 2007 totaal 2.4 miljoen (te weten 24 fte). Voor 2007 vraagt het **cluster bouw 1,2 miljoen euro subsidie** om projecten te kunnen opstarten.
 - [3] **Matching van 1,2 miljoen door** kennisinstellingen 400k (in kind), deelnemers 800k (in kind).